

4.8.2010

Maa- ja metsätalousministeriö
PL 30
00023 VALTIONEUVOSTO

MMM:n lausuntopyyntö 11.6.2010, MMM034:00/2008

Lausunto luonnoksesta hallituksen esitykseksi laiksi metsäkeskuksen metsätietojärjestelmästä

Metsätalouden kehittämiskeskus Tapio kiittää lausuntopyynnöstä ja esittää lausuntonaan seuraavaa.

1. Yleistä

Tapio pitää hyvänä sitä, että metsätiedon määritelmää sekä tietojen hallinnointia ja luovuttamista metsäkeskuksessa pyritään myös säädösteitse selkiyttämään ja käsittelylle luomaan selkeät pelisäännöt.

Lakiluonnoksessa esitetyt tietojen käytön periaatteet pyrkivät osaltaan tukemaan keskeisiä metsäpoliittisia tavoitteita mm. metsävaratietojen hyödyntämisen tehostamisesta, metsiin perustuvien elinkeinojen edistämisestä sekä kilpailun edistamisestä metsäalalla. Tapio pitää periaatteessa hyvänä sitä, että 9 § esitetty säädös yhteystietojen luovutuksesta edesauttaa erityisesti uusien yrittäjien toimintaa metsäpalvelumarkkinoilla.

Tapio pitää tärkeänä, että julkisin varoin kerätyllä tiedolla ja siihen perustuvalla informaatio-ohjauksella saavutetaan mahdollisimman suuri vaikuttavuus. Tapio katsoo, että lainsäädännöllä ei kuitenkaan saa heikentää metsänomistajien luottamusta metsävaratietojen ja muiden henkilötietojen säilyttämiseen ja käsittelyyn.

Tapio näkee riskinä sen, että esitetyt säädökset tietojen julkisuuslain soveltamisesta, tietojen luovutuksen hallintomenettelyistä ja rekisterinpitäjistä muuttavat nykyisiä joustavia ja vakiintuneita käytäntöjä kankeiksi erityisesti metsävaratietojen hyödyntämisen osalta. Sädökset jättävät liikaa tulkinnanvaraisuutta tietojen luovutuspäätöksiin mm. tietojen käyttötarkoituksen ja luovutettavien tietojen laajuuden ja tarpeellisuuden osalta, jolloin lain päämäärä selkiyttämisestä ei toteudu. Nämä tulkinnot tehtäisiin jatkossa viranomaisvalmistelussa ja -päätöksinä.

Tilanne lisää sekä metsäkeskuksen edistämisen ja valvontatoiminnan että liiketoimintapalveluiden kustannuksia nykymalliin verrattuna. Tämä saattaa merkitä kustannuspaineita myös itse palveluihin.

4.8.2010

Mahdollinen riski on myös se, että käytäntö vähentää kiinnostusta täydentää viranomaisluonteista metsävaratietoa muulla tiedolla. Tapio kiinnittää huomiota siihen, että lain valmistelussa ei ole riittävästi huomioitu mahdollisia uusia metsän omistusmuotoja. Henkilötietolakiin koskee vain luonnollisia henkilöitä. Muita oikeushenkilöitä koskevat tiedot ovat julkisempia.

Lain soveltamisala on määritetty laissa koskemaan metsäkeskuksessa käsiteltäviä henkilötiedoiksi katsottavia julkisissa hallintotehtävissä tuotettavia ja käytettäviä metsätietoja. Lain nimi voi sen soveltamisalan näkökulmasta olla harhaanjohtavaa. Tapio esittää, että sopivampi nimi laille olisi *Laki metsätietojen käsittelystä metsäkeskuksessa*.

2. Lain suhde metsäkeskuslakiin

Tapio pitää hyvänä sitä, että lakia on valmisteltu rinnan metsäkeskuslain kanssa ja että sen on tarkoitus tulla voimaan samaan aikaan. Lain valmistelua olisi edesauttanut avoimempi, asiantuntijat ja sidosryhmät sitouttava prosessi. Tapio korostaa sitä, että lain tulisi tukea metsäkeskuslaissa metsäkeskukselle säädettyä metsiin perustuvien elinkeinojen edistämisen tehtävää. Tästä syystä lain vaikutukset tulisi vielä arvioida huolellisesti. Tässä laissa säädetään ne puitteet, joissa metsäkeskus toteuttaisi valmisteilla olevan metsäkeskuslain 1 § esitettyä metsätietoihin liittyvien tehtävien hoitamista. Laissa on säädetty myös liiketoiminnan eriyttämistä koskevat tietojen ja tietojärjestelmien käytön periaatteet.

Tapio katsoo, että selvyyden vuoksi metsäkeskuksen organisaatioon ja tehtäviin liittyvät asiat tulisi sisältyä vain metsäkeskuslakiin, tietojärjestelmiin ja tietojen käyttöön liittyvät asiat vastaavasti vain tähän lakiin. Tapio esittää, että metsätietojärjestelmän rekisterinpitäjää ei lain 6 § 1. momentissa tulisi sitoa henkilöihin ja organisaatiomuotoon, vaan rekisterinpitäjäksi todettaisiin se taho, joka käyttää esitetyn metsäkeskuslain 8 § mukaan ratkaisovaltaa julkisen vallan käyttöä koskevissa asioissa.

3. Viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain soveltaminen

Tapio pitää hyvänä sitä, että lakiesityksen 1 § esitetty viranomaisen toiminnan julkisuudesta annetun lain (jäljempänä julkisuuslain) soveltaminen tietojen ja asiakirjojen julkisuuteen ja luovutukseen on yhdenmukainen metsäkeskuslain 9 § kanssa, jossa ko. lakia esitetään sovellettavaksi kaikkiin metsäkeskusten julkisiin hallintotehtäviin, ml. nykyisen lainsäädännön mukaiset ns. edistämistehtävät.

Tapio kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että yllä mainittu julkisuuslain soveltamisen laajentaminen muuttaa osittain etenkin metsävaratietojen julkisuuteen liittyviä vakiintuneita käytäntöjä. Näiden muutosten seuraamuksia ei ole Tapion mielestä riittävällä tavalla arvioitu lain perusteluissa ja tämä arviointi tulisi viipymättä tehdä.

Lakiesityksen 13 §:n perusteluissa viitataan julkisuuslain 16 §:n 1 momentin säädökseen, jonka mukaan viranomaisen asiakirja voidaan an-

4.8.2010

taa viranomaisen luona nähtäväksi ja jäljennettäväksi tai kuunneltavaksi. Tällainen nähtäväksi, jäljennettäväksi tai kuunneltavaksi antaminen ei kuitenkaan olisi henkilötietojen luovuttamista. Kun julkisuuslakia jatkossa sovellettaisiin myös metsävaratietoihin, tulisi lain perusteluissa tarkentaa, millaisista asiakirjoista metsävaratietojen osalta olisi kysymys.

Tapio kiinnittää huomiota siihen, että julkisuuslakia sovellettaisiin myös metsänomistajan tai hänen valtuuttamansa metsäkeskuksella vapaaehtoisesti toimittamien metsäsuunnitelma- ja muiden tietojen käsittelyyn ja luovutukseen. Tällöin metsänomistajien teettämien tilakohtaisten metsäsuunnitelmien tiedot siirtyisivät osaksi julkisuuslain alaista tietokantaa. Myös tämän muutoksen vaikutukset tulisi arvioida tarkemmin ja täsmentää lain perusteluissa. Tapio näkee muutoksen hyvin merkittävänä.

4. Tietojen luovutusperiaatteet ja menettelyt

Tapio pitää hyvänä sitä, että lain 9 § esitetyt säädökset noudattavat jo käytössä olevaa periaatetta, että metsävaratiedot annetaan kaikille sivullisille vain metsänomistajan suostumuksella tai muulla henkilötietolain 8 § perusteella. Tapio pitää hyvänä myös sitä, että suoramarkkinointi yhteystietojen perusteella on mahdollista. Menettely mahdollistaa suoramarkkinoinnin, tehostaa metsävaratietojen käyttöä ja parantaa yrittäjien kilpailuedellytyksiä.

Tapio katsoo, että 9 § 1. momentin yhteystietojen luovutuksessa sijaintitietojen valintakriteerinä kunta tai kylä on suoramarkkinointitarkoitukseen riittävä.

Tapio esittää lain 9 § 1. momentin perusteluissa täsmennettäväksi sitä, mitä yhteystietojen valintakriteereissä olevat metsänhoitotöitä ja hakkuita koskevat toimenpide-ehdotukset täsmällisesti tarkoittavat. Esimerkiksi hakkuita koskien tietojärjestelmässä on tieto sekä hakkuuvasta, hakkuun ajankohdasta että arvio hakkuussa kertyvän puutavaran määrästä. Tapio pitää perusteltuna sitä, että hakkuun ja metsänhoitotyötavan lisäksi valintakriteerinä olisi myös tieto toimenpiteen ajoituksesta esimerkiksi 5 vuoden tarkkuudella.

Tapio katsoo, että yhteystietojen luovutuksessa olisi selkeintä antaa vain metsänomistajan nimi ja osoitetiedot, ei puhelinnumeroa eikä sähköpostiosoitetta. Matkapuhelinnumeroita on mahdollista käyttää sekä puhelin- että tekstiviestimarkkinointiin. Tekstiviesti- ja sähköpostimarkkinointiin tarvittaisiin sähköisen viestinnän tietosuojalain (16.6.2004/516) 26 § mukaan metsänomistajan suostumus, mikä tekisi lupa- ja kieltomenettelyt liian monitahoisiksi ja metsänomistajille vaikeaksi ymmärtää.

Tapio katsoo, että lain 13 § perusteluihin tulisi selvyiden vuoksi lisätä se, että pykälä koskee vain tietojen luovuttamista sivullisen pyynnöstä ja se, että mikäli tietojen luovutus tapahtuu metsänomistajan toimesta tai toimeksiannosta, pykälää ei sovelleta.

4.8.2010

5. Tietojen säilyttäminen ja poistaminen

Tapio katsoo, että lakiesityksen 15 § 2. momentissa mainittu 5 vuoden sääntö voi aiheuttaa ongelmia metsäkeskuksen asiakastietojen käsitteilyssä. Tapio esittää, että tiedot veloitettaisiin poistamaan 10 vuoden kuluttua siitä, kun niitä on viimeksi käsitelty.

6. Lain vaikutukset metsäkeskusten toimintaan

Tapio pitää hyvänä sitä, että lakiesitys luo säädökseen perustuvan mahdollisuuden metsävaratietojen käytölle viranomaistehtävissä ja mahdollistaa myös viranomaistehtävien tietojen hyödyntämien metsävaratietojen päivityksessä. Tämä turvaa osaltaan toiminnan tehokkuuden.

Tapio katsoo, että laissa esitetyt menettelyt selkiyttävät tietojen luovutusmenettelyjä, mutta ne lisäävät viranomaispäätösten valmistelua ja määrää metsäkeskuksissa. Viranomaispäätösten edellyttäminen voi lisätyön ohella tuoda lain soveltamiseen tulkinnallisuutta ja erilaisia luovutuskäytäntöjä eri osissa maata, vaikka lain tavoite on juuri päinvastainen.

Esitetyt tietojen luovutusmenettelyt edellyttävät myös muutoksia nykyisiin ja kehitteillä oleviin tietojärjestelmiin ja sähköisen asiain palveluihin. Tapio pitää hyvänä sitä, että lakiesityksessä on määritelty riittävän pitkät siirtymäajat näille järjestelmämuutoksille. Järjestelmämuutosten taloudelliset vaikutukset tulisi kuitenkin arvioida selkeämmin järjestelmiin rakennettavien lisäpalveluiden toteutuksen ja ylläpidon osalta.

Tapio korostaa sitä, että lakiesityksen 17 § 5. momentissa esitetty metsänomistajien informointivelvoite on toteuttava kattavasti ja huolellisesti. Tämän informoinnin ajankohta on em. momentin mukaan sidottu tietojärjestelmän käyttöönottoon. Koska tietojärjestelmä on nyt jo osin käytössä, ko. lausetta tulisi muuttaa sopivampaan muotoon.

Tapio katsoo, että lakiesityksen 6 § 3. momentissa mainittu Maa- ja metsätalousministeriölle ja Maaseutuvirastolle tuleva katseluoikeus teknisen käyttöyhteyden avulla tulisi täsmentää. Lain perusteluissa tulisi todeta tarkemmin, mihin tehtäviin ja missä laajuudessa käyttöyhteyttä todennäköisesti tarvitaan, jotta tarvittavat järjestelmämuutokset voidaan suunnitella ja toteuttaa. Tapio katsoo, että henkilötason tietojen käyttöoikeus tulisi sallia vain em. viranomaisten lakisääteisiin tehtäviin perustuvissa yksittäistapauksessa. Täsmennystä ei nyt ole tehty lain yleis- eikä yksityiskohtaisissa perusteluissa.

4.8.2010

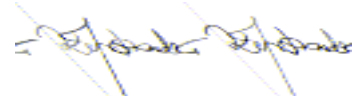
7. Muuta

Tapio katsoo, että lakiesityksen sisältämät periaatteet metsätietojen luovutuksesta tulisi ulottaa koskemaan myös muita toimijoita, jotka keräävät ja luovuttavat henkilötiedoksi katsottavaa metsä- ja ympäristötietoa.

TAPIO

Ritva Toivonen
johtaja

Jouko Kostamo
tulosalueen päällikkö